

Qorti tal-Magistrati (Malta)

RIK NRU 56/2021: JERRY POLIDANO (KI. 41272M) V. ANTONELLA PULIS (KI. 20579M)

(IL-HTIEĠA ILLI MIN JEĊEPIXXI IL-PRESKRIZZJONIJIET QOSRA JAGHMEL MINN JEDDU D-DIKJARAZZJONI MAHLUFA TAHT L-ART. 2160(1) TAL-KAP. 16 TAL-LIĠIJET TA' MALTA - IL-FORMULA TAL-ĠURAMENT TAHT L-ART. 2160(1) HIJA WAHDA SAGRAMENTALI U KULL DEVJAZZJONI MINNHA TISTA TWASSAL SABIEX IĠĠIB FIX-XEJN IL-PRESKRIZZJONI QASIRA LI TKUN ĠIET INVOKATA)

MAGISTRAT: DR. VICTOR G. AXIAK

9 ta' Meju 2022

IL-QORTI,

rat ir-rikors ta' Jerry Polidano ("ir-rikorrent") ipprezentat fil-11 ta' Marzu 2021 li permezz tiegħu talab lil Antonella Pulis ("l-intimata") tgħid 'l għaliex m'għandiex tigi kkundannata mill-Qorti thallas jew trodd lura:

- « 1. Nofs il-prezz (purchase value kien ta' €2500) li bih inxtara l-kelb tar-razza Chihuahua Long Coat Male bl-isem 'Falco' u cioe elf, mitejn u hamsin ewro (€1250);*
- 2. Is-somma ta' elfejn ewro (€2000) li huwa l-purchase jew is-selling value tal-kelba tar-razza Pomeranian bl-isem 'Swannie' li għalkemm ingħatat lill-intimata għall-breeding hija ddecidiet arbitrarjament illi żzomma għaliha mingħajr ma onorat il-ftehim illi tatih ġeru minn kelba oħra tal-istess valur;*
- 3. Il-kelba tar-razza Chihuahua Smooth coat, bl-isem 'Wonder';*
- 4. Is-somma ta' seba' mija u hamsin ewro (€750) li hija l-valur ta' ġeru (wieħed minn tnejn) li twieled mill-istess kelba bl-isem 'Wonder';*
- 5. Il-kelba tar-razza Pomeranian, bl-isem 'Polly' jew thallas il-valur tagħha ta' elf u hames mitt ewro (€ 1,500) mingħajr il-pedigree jew elfejn ewro (€2000) bil-pedigree;*

6. *Il-kelba tar-razza Pomeranian, bl-isem 'Maya', jew thallas il-valur tagħha ta' elf u ħames mitt ewro (€ 1,500) bil-pedigree.*

7. *Nofs is-sehem tal-ġriewi li twieldu minn 'Maya' meta ġiet mgħammra mal-kelb 'Yulik'.*

F'kaz illi l-klieb ma jistgħux jingħataw lura lir-rikorrenti, ir-rikorrent irid il-valur tagħhom hekk kif jiġi llikwidat.

Bl-ispejjeż kompriżi dawk tal-preżenti, u tat-taxxa fuq id-drittijiet professjonali u bl-imgħaxxijiet kontra l-intimata ngunta għas-subizzjoni. »

wara li rat ir-risposta tal-intimata pprezentata fis-6 ta' April 2021 li permezz tagħha eċċepiet kif ġej:

« 1. Illi preliminarjament ir-rikorrent għandu jiddikjara taħt liema artikoli tal-liġi qed isejjes il-pretensjonijiet u t-talbiet tiegħu;

2. Illi preliminarjament, mingħajr preġudizzju għall-ewwel osservazzjoni, r-rikorrent għandu ukoll jiddikjara, b'mod dettaljat, meta dawn il-klieb kienu allegatament għandu u taħt liema titolu;

3. Illi preliminarjament, mingħajr preġudizzju għall-ewwel żewġ punti sollevati, r-rikorrent ukoll għandu jiddikjara meta talab, dak li fil-fatt qed jitlob, b'att ġudizzjarju qabel ma intavola r-rikors odjern;

4. Illi preliminarjament ukoll, mingħajr preġudizzju għal dak diġa' sollevat fil-punti preċedenti, l-intimata qed tinvoka l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni minħabba il-fatt, kif del resto ser jiġi ppruvat f'din il-kawża, li l-klieb kollha ilhom għandha aktar minn sena;

5. Illi l-klieb li r-rikorrent qed jivvanta li kienu jew li huma tiegħu huma kollha rreġistrati fuq l-intimata skond il-liġi kif ser jiġi ppruvat waqt it-trattazzjoni ta' din il-kawża;

6. Illi t-talbiet tar-rikorrent huma infondati fil-fatt u fid-dritt kif ser jiġi ppruvat waqt it-trattazzjoni ta' din il-kawża.

Salv eċċezzjonijiet ulterjuri. »

wara li rat l-Ordni *in camera* tagħha tal-15 ta' April 2021 li permezz tagħha appuntat il-kawża għat-28 ta' Ġunju 2021 fl-10:00hrs għall-provi tal-intimata fuq l-eċċezzjoni preliminari tal-preskrizzjoni,

wara li rat in-nota tar-rikorrent tal-21 ta' Lulju 2021 li permezz tagħha sussegwentement għal dak li kienet talbet il-Qorti fis-seduta tat-28 ta' Ġunju 2021,

indikar l-Artiklu 960 *et seq.* tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta bħala l-artikoli tal-liġi li r-rikorrenti qed jibbaża l-azzjoni tiegħu fuqhom u cioè ksur tal-obbligazzjonijiet da parti tal-intimata liema obbligazzjonijiet huma naxxenti minn ftehim verbali milħuq bejn il-partijiet,

wara li rat in-nota tal-intimata tal-10 ta' Awwissu 2021 li permezz tagħha ssottomettiet is-segwenti:

« 1. Ir-rikorrent għandu jgħid meta sar il-ftehim verbali u f' liema ċirkostanzi sar l-allegat ftehim li qed jallega fir-rikors u n-nota sussegwenti tiegħu u dan ovvjament fuq kull kelb;

2. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost l-intimata tiddikjara li l-azzjoni hija preskritta ai termini tal-artikolu 2147(c) tal-Kap 16 Kodiċi Ċivili tal-Liġijiet ta' Malta;

3. Illi mingħajr preġudizzju għas-sottomissjonijiet wieħed u tnejn, l-intimata tiddikjara li l-azzjoni hija preskritta ai termini tal-artikolu 2148 (b) tal-Kap 16 Kodiċi Ċivili tal-Liġijiet ta' Malta. »

wara li rat il-verbal tas-seduta tal-4 ta' Ottubru 2021 li matulha l-Qorti ddikjarat *inter alia* illi *"la darba giet eċċepita b'mod formali l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni min-naħa tal-intimata hija għandha tordna l-inverżjoni tal-provi"*,

wara li semgħet ix-xhieda mressqa mill-partijiet u fejn applikabbli qrat it-traskrizzjoni tat-testimonjanza tagħhom,

wara li rat id-dokumenti kollha li ġew esebiti fil-kors tal-kawża inkluż l-affidavits,

wara li rat in-noti ta' sottomissjonijiet finali (limitati għall-eċċezzjonijiet tal-preskrizzjoni) rispettivi magħmula għan-nom

- tal-intimata, mill-Avukat Dr. Alexander Paul Miruzzi,
- tar-rikorrent, mill-Avukat Dr. Ingrid Zammit Young

qed tagħti din is-

Sentenza parzjali

1. Din is-sentenza hija limitata għal deċiżjoni fuq l-eċċezzjonijiet ta' preskrizzjoni mressqa mill-intimata fir-risposta tagħha, kif elaborati u mfissra aħjar imbagħad fin-nota tagħha tal-10 ta' Awwissu 2021 meta dakinhar ġew speċifikati l-artikoli tal-liġi li abbażi tagħhom l-intimata qed tinvoka l-preskrizzjoni.
2. Fir-risposta tagħha l-intimata qalet f'dan ir-rigward illi

« Illi preliminarjament ... l-intimata qed tinvoka l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni minħabba il-fatt ... li l-klieb kollha ilhom għandha aktar minn sena »

3. Minn din ir-risposta il-Qorti ma' tistax tkun taf liema mill-preskrizzjonijiet qosra (ossia dawk elenkati taht l-Art. 2147, 2148, 2149, 2156 jew 2157) qegħda tigi eċċepita mill-intimata. Inltre Qorti ta' ġurisdizzjoni ċivili m'għandiex il-liberta' li *da sua sponte* tissolleva hija stess eċċezzjoni ta' preskrizzjoni jew tippreċiża f'iktar dettal eċċezzjoni ta' preskrizzjoni li tkun tqajjmet b'mod ġeneriku, u dan kuntrarjament għal Qorti ta' ġudikatura kriminali li hija tenuta tagħmel hekk.¹ Filfatt dan huwa pprovdut għalih fl-Artikolu 2111 tal-Kodiċi Ċivili li jgħid hekk:

'2111. Il-qorti ma tistax ex officio tagħti effett għall-preskrizzjoni, jekk din ma tigi eċċepita mill-parti interessata.'

4. Naturalment, anke skond kif jipprovdni l-artikolu sussegwenti tal-Kap. 16 (Art. 2112), l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni tista' tingħata f'kull waqt tal-kawża, imqar fl-appell u l-intimata għalhekk setgħet, kif filfatt għamlet, tissolleva kwalunkwe eċċezzjoni ta' preskrizzjoni jew tiċċara eċċezzjoni li tkun diġa qajjmet b'mod ineffikaċi. Filfatt dan sar mill-intimata permezz tan-nota tagħha tal-10 ta' Awwissu 2021 li permezz tagħha qajjmet żewġ eċċezzjonijiet ta' preskrizzjoni:

« Illi ... l-azzjoni hija preskritta ai termini tal-artikolu 2147(c) tal-Kap 16 Kodiċi Ċivili tal-Liġijiet ta' Malta;

Illi ... l-azzjoni hija preskritta ai termini tal-artikolu 2148 (b) tal-Kap 16 Kodiċi Ċivili tal-Liġijiet ta' Malta. »

5. Kif ġieli intqal mill-Qrati tagħna, hija regola ewlenija li l-prova li l-azzjoni hija preskritta trid issir minn min iqanqal l-eċċezzjoni, u għalkemm il-parti kontra minn tqajmet din l-eċċezzjoni tista' tressaq provi biex tittanta xxejjen dawk tal-parti eċċipjenti billi tmeri li għadda ż-żmien jew billi ġgib 'il quddiem provi li juru li l-preskrizzjoni kienet sospiża jew interrotta, il-piż jaqa' prinċipalment fuq min

¹ Ara fost oħrajn **Futura Home Appliances v. John Peresso** (16/03/2005, App. 817/2002 PS): *"Meta tigi invokata il-preskrizzjoni huwa mehtieg li jigi indikat l-artikolu partikolari u jekk ikunhemm diversi sub-incizi distint li jipprospettaw preskrizzjoni għal tipi diversi ta' azzjonijiet, is-sub-inciz partikolari ikun irid jigi invokat. Mhux bizzejjed li ssir referenza għat-terminu preskrittiv. Il-qorti ma tistax tagħmel tajjeb hi għal tali nuqqas billi ma tistax tqajjem il-preskrizzjoni ex officio."*

jallegra l-preskrizzjoni.² F'każ ta' dubju, dan imur kontra l-istess parti eċċipjenti. Din ir-regola ewlenija trid tinqara wkoll fid-dawl ta' dak li jipprovdi l-Artikolu 2160 tal-Kapitolu 16³.

6. Għal hafna snin, arma oħra li kien ikollha l-parti li kontra tagħha tkun tqajjmet din l-eċċezzjoni kienet dik tal-ġurament deċiżorju li permezz tiegħu dik il-parti setgħet *in extremis* tiddiferixxi l-ġurament lill-eċċipjent sabiex dan jiġi sfurzat jieħu l-pedana tax-xhieda biex iwieġeb taħt ġurament li m'huwiex debitur jew li ma' jiftakarx jekk il-kreditu pretiż giex imħallas. Il-manuvra ma' kienetx mingħajr perikli però peress illi f'każ illi d-debitur kien iwieġeb fin-negattiv, il-parti li kontra tagħha tkun tqajjmet il-preskrizzjoni kienet tiflef kull ċans ieħor sabiex iġġib fix-xejn dik l-eċċezzjoni. Dan għaliex bil-fatt biss illi d-debitur jkun wieġeb fin-negattiv (ossia li jew m'huwiex debitur jew li ma' jiftakarx jekk il-ħaġa tħallsitx) kien iġib miegħu l-prova konklużiva jew deċiżorja tal-preskrizzjoni u l-kreditur ma' kienx ikun jista' jsaqsi domandi jew iressaq provi oħra.
7. Bl-introduzzjoni baxx baxx (u mingħajr dibattitu) tal-Att I tal-2017 kif emendat bl-Att VII tal-2017 l-ġurament deċiżorju ħa xorta oħra. Issa taħt l-Art. 2160(1) l-obbligazzjoni taqa' fuq minn jeċċepixxi l-preskrizzjoni taħt l-Art. 2147, 2148, 2149, 2156 jew 2157 tal-Kap. 16 billi l-eċċipjent irid **minn jeddu** u biex iżomm ħajja l-istess eċċezzjoni, jiddikjara taħt ġurament illi m'huwiex debitur jew li ma' jiftakarx jekk il-kreditu pretiż giex imħallas (u f'każ li l-preskrizzjoni tkun dik taħt l-Art. 2156 l-eċċipjent jrid inoltre jagħti r-raġunijiet 'l għala ma' jhossx lilu nnifsu li huwa debitur). Anke wara li ssir din id-dikjarazzjoni bil-ġurament, il-parti li kontra tagħha tkun tqajjmet taħt l-eċċezzjoni tkun tista' tressaq provi oħra sabiex tipprova xxejjen il-preskrizzjoni. Fis-sentenza fl-ismijiet: **P&S Limited v. Noel Zammit et** (16/02/2018, Rik Nru 279/2017 TA) ingħad hekk mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili:

« Fit-tieni lok, kuntrarjament għal kif kienet is-sitwazzjoni qabel l-emendi, illum, infetaħ bieb li minnu daħlet l-opportunita' għall-Attur biex ikun jista' jagħmel il-kontro-eżami lill-Konvenut, bil-benefiċċji kollha li tista' jġġib magħha l-proċedura tal-kontro-eżami. »

² **Stencil Pave (Malta) Limited v. Dr. Maria Deguara et noe**, deċiża fit-30 ta' Ottubru 2003 mill-Qorti Ċivili, Prim'Awla.

³ **Anthony Pandolfino v. ARMS Ltd** (Rik. Nru. 878/2015 RGM, deċiż 28 ta' Jannar 2021)

8. Mhux l-istess jista' jingħad għall-eċċipjent jekk jonqos milli jagħmel dak dispost taħt l-Art. 2160(1) għaliex f'dak il-każ huwa jitlef id-dritt darba għal dejjem illi jibqa' jeċċepixxi l-preskrizzjoni sollevata minnu.
9. Fis-sentenza fl-ismijiet "**Dr. Stephen Muscat nomine et v. Nicholas Grima et.**" (Rik. Nru. 761/16 GM, deċiża 2 ta' Settembru 2020), il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili qalet hekk fuq dan is-subartikolu:

"Illi mill-promulgazzjoni tal-Kodiċi Ċivili sal-Att numru I tas-sena 2017, l-Art. 2160 kien johloq u jirregola l-gurament deċiżorju, mogħti mill-pretiż kreditur lill-allegat debitur, abbażi ta' domanda uniku u preċiża: jekk huwiex debitur, jew jekk jiftakarx li l-ħaġa gietx imħallsa. Id-debitur kellu jwieġeb dawn id-domandi skont il-formola, u xejn iżjed. Il-kreditur ma setax jistaqsi domandi oħrajn flimkien jew wara din id-domanda. Jekk id-debitur iwieġeb fin-negattiv, allura l-preskrizzjoni tkun giet ippruvata. Effettivament id-debitur ikun gie ttrasformat f'gudikant tiegħu nnifsu. It-twegiba kienet tkun tassew waħda deċiżorja għax taqta' l-kwistjoni irrispettivament jekk id-debitur ikunx qiegħed jigdeb jew jgħid il-verita jew jekk il-gudikant jemmnux jew le. Illi permezz tal-Att I tal-2017 (li b'għaġġla kbira reġa' gie emendat bl-Att VII.2017), il-gurament ikkontemplat fl-Art. 2160 għadda minn vera u proprja metamorfosi, għaliex tbiddlet in-natura tiegħu. Ma baqax jitratta gurament deċiżorju, li kien isir b'għažla tal-kreditur u a riskju tiegħu minħabba li t-twegiba kellha effett probatorju assolut u awtomatiku li ma setax jiġi mpunjat. Il-gurament li l-konvenut mhux debitur issa ma jingħatax mill-pretiż kreditur a xelta tiegħu, imma mill-allegat debitur bilfors u fuq inizjattiva tiegħu stess bħala element kostitutiv tal-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni brevi. Il-gurament ma baqax deċiżiv għaliex id-debitur li jkun ħadu jista' jiġi assoġġettat għall-kontro-eżami: Dak li kien gurament deċiżorju, illum, mhux bilfors baqa' deċiżorju. Jista' jkun li gie reż fi prova bħal kull prova oħra in sostenn jew in kontradittorju tal-pretenzjoni fil-kawża.

Illi filwaqt li fl-Art. 2160 oriġinali, l-istqarrija tal-konvenut riedet issir meta jiġi deferit lilha l-gurament (u dan bilfors kellu jkun hekk) fl-Art. 2160 kif issa emendat, il-gurament li mhuwiex debitur jista' jittieħed f'kull waqt tal-kawża"

10. Kif ingħad, l-intimata f'din il-kawża eċċepiet il-preskrizzjoni taħt l-Art. 2147(c) u 2148 (b) tal-Kap. 16.
11. Qabel ma' l-Qorti tidhol fil-mertu ta' jekk dawn il-preskrizzjonijiet qosra għandhomx japplikaw għat-talbiet tar-rikorrenti, trid ta' bilfors tinvesti ruħha fil-materja

kruċjali tal-ġurament kontemplat taħt l-Art. 2160(1), li kif ingħad huwa meħtieġ sabiex il-preskrizzjoni qasira sollevata tinzamm haġja.

12. F'dan il-każ, l-intimata kellha għalhekk qabel xejn ai termini tal-Art. 2160(1) tal-Kap. 16 tiddikjara taħt ġurament illi:

1. Hija m'hijiex debitrice tar-rikorrent, jew illi
2. Hija ma' tiftakarx jekk l-ammont mitlub minnha kienx tħallas.

13. L-intimata **Antonella Pulis** xehdet bil-mezz tal-affidavit ipprezentat fl-4 ta' Ottubru 2021. Hija bdiet l-affidavit tagħha bis-segweni kliem:

"Jiena (u) Jerry Polidano konna ħbieb u konna nafu lil xulxin għal xi snin. Jiena mara tad-dar u hu għandu pet shop Hal-Tarxien. Jiena niċhad bil-qawwa kollha li kien hemm qatt xi ftehim ta' negozju jew xort' oħra fuq il-klieb li qed isemmi is-Sur Polidano, jiġifieri 'Swannie', 'Wonder', 'Polly', 'Maya' u 'Falco'. Dawn kienu tiegħu u xtrajthom minn għandu kif ser nispyega aktar tard"

14. Fil-bqija tal-affidavit tagħha l-intimat daħlet f'ċertu dettal fuq il-mertu tal-każ u fuq il-ftehim li kellhom bejniethom fuq klieb oħra li skond hi m'humiex l-istess klieb li rrefera għalihom ir-rikorrent fit-talbiet tiegħu. Tagħlaq l-affidavit tagħha billi tgħid:

"Jiena ma nistax nifhem kif wara dawn is-snin kollha is-Sur Polidano fetahli kawża fuq dawn l-erbgħat (4) iklieb meta hu jaf li qatt ma sar xi diskors dwar negozju fuqhom u li jiena dejjem hallastu tal-klieb li xtrajt mingħandu."

15. Huwa ċar illi dawn il-kliem (u l-kliem l-iehor li ngħad fl-affidavit) ma' jinkwadrawx ruhom fil-formula ritwalment u indispensabbilment rikjesta taħt l-Art. 2160(1) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta. Il-formula tal-ġurament taħt l-Art. 2160(1) hija waħda sagramentali u kull devjazzjoni minnha tista' twassal sabiex iġġib fix-xejn il-preskrizzjoni qasira li tkun ġiet invokata. Huwa minnu illi mill-kliem użat wiehed jista' jassumi illi l-intimata qed tgħid li m'għandha tagħti xejn lir-rikorrent. Madanakollu fejn jidhol dan il-ġurament l-assunzjonijiet m'humiex posthom u l-intimata kellha ċar u tond tgħid illi hija m'hijiex debitrice tar-rikorrent jew b'mod alternattiv, jekk tixtieq tuża kliem differenti minn dak dispot fl-istess artikolu iżda li jfissru l-istess, tgħid illi m'għandha tagħtih xejn. Iżda li tgħid illi ma' kien hemm l-ebda ftehim bejn il-kontendenti jew illi ma' tistax tifhem kif ir-rikorrent fetah il-

kawża, għalkemm minnhom nfushom jistgħu jkunu indikattivi, m'humiex preċiżi biżżejjed sabiex jissodisfaw ir-rekwiżiti speċifiċi tal-Art. 2160(1).

16. Fiċ-ċirkustanzi l-Qorti ma' tistax hlief tqis illi bin-nuqqas tagħha illi tagħmel dak rikjest minnha taħt l-artikolu msemmi, l-intimata rrinunzjat b'mod definittiv għall-eċċezzjonijiet sollevati taħt l-Art. 2147(c) u 2148 (b) tal-Kap. 16 stante illi dawn issa m'għadhomx effettivi.
17. Naturalment jibqa' dejjem sħiħ id-dritt tal-intimat li, jekk tħoss li għandha tagħmel hekk, tqajjem eċċezzjonijiet **ohra** (i.e. differenti minn dawk ġia sollevati) ta' preskrizzjoni fi kwalunkwe stadju tal-proċeduri.

Deċiżjoni

18. **Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qegħda tiċhad l-eċċezzjonijiet ta' preskrizzjoni sollevati mill-intimata ai termini tal-Art. 2147(c) u 2148(b) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta u tordna l-prosegwiment tal-kawża fuq il-mertu.**

Spejjeż riservati għall-ġudizzju finali.

V.G. Axiak

Maġistrat

Y.M. Pace

Dep. Registratur